

Dificultats i avenços en el conreu ecològic de l'arròs

La situació actual al Delta de l'Ebre

ANTONI CANÍCIO, GEÒLEG I ARROSSAIRE

Fa nou anys SEO/BirdLife començava al Delta de l'Ebre el cultiu ecològic d'arròs amb l'objectiu de conjugar la pràctica agrícola amb la conservació de la fauna. Després de nou anys, molt pocs pagesos han seguit el seu exemple perquè, tot i que s'ha avançat, encara hi ha dificultats comercials, administratives i en el maneig agronòmic que dificulten la gestió del cultiu, els tractaments postcollita i la valoració econòmica de l'activitat.

Abans de valorar la situació actual convé fer una descripció, molt breu en els termes, però àmplia en els conceptes, explicant d'on venim i on volem anar. Després del projecte LIFE desenvolupat per la Societat Espanyola d'Ornitologia SEO/BirdLife entre 1997-2000, vàrem creure que teníem suficients coneixements i garanties de viabilitat, per tal de constituir una empresa (Riet Vell, S.A.) que fora un referent al Delta per promoure un tipus de cultiu no agressiu al medi ambient, i tant o més rendible que el cultiu convencional, capaç d'interessar econòmicament a la pagesia.

Després de constituir Riet Vell l'any 2001 i de dur, per tant, nou anys cultivant arròs ecològic, la situació es la següent. El número d'arrossaires deltaics que s'han adherit al cultiu ecològic, a part de Riet Vell, són els tres que ja s'havien adherit al final del projecte LIFE, fa aproximadament quatre anys, al constituir-se Riet Vell. Sembla evident que el cultiu ecològic de l'arròs no està despertant suficient interès entre la pagesia, per diverses raons. Algunes estan relacionades amb el poc suport de l'Administració, exemplaritzat en fets tals com l'obligatorietat de dedicar finques "sencceres" al cultiu ecològic, restriccions per tal que els nous productors de cultiu ecològic es puguin acollir a la nova subvenció, etc. Altres raons de pes per explicar el poc interès pel cultiu ecològic per part dels arrossaires són la manca d'un mercat obert proper on vendre la producció ecològica (sols Riet Vell està en condicions de comprar i comercialitzar volums significatius d'arròs ecològic al Delta), carència d'infraestructures adients d'assecat, magatzematge i molturació de gra ecològic, etc., etc. D'altra banda, Riet Vell ha passat per un període evolutiu respecte a la productivitat, control de males herbes, control de plagues com el fong *pyricularia*,... que han fet que fins ara no es pugui presentar ni una estratègia agronòmica clarament definida i estabilitzada, ni un balanç de costos i beneficis per hectàrea, mínimament estabilitzat. Així doncs, el recel dels arrossaires respecte al cultiu ecològic és perfectament raonable i comprensible.

Del paràgraf precedent es desprèn, que si bé l'etapa del projecte LIFE fou fonamental per tal que SEO decidís llançar-se al cultiu ecològic de l'arròs amb un mínim de garanties, també és obvi que

manca encara molta recerca i experimentació per tal d'afinar i posar a punt una forma actualitzada i econòmicament competitiva de cultivar arròs en zones humides —sense possibilitat de rotació de conreus, i sense herbicides ni pesticides— que no havien evolucionat des de la dècada dels anys 60 del segle XX i que ara han de recuperar aquests 40 anys de retard amb el mínim temps possible.

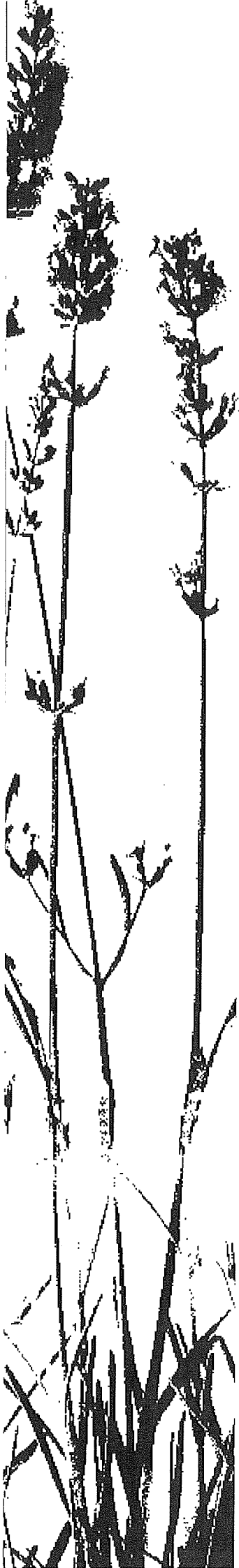
En conclusió, resulta doncs absolutament justificat no sols el diagnòstic rigorós de la situació actual, sinó també la investigació precisa per resoldre els problemes prioritaris, optimitzant la productivitat agronòmica, i la rendibilitat econòmica, que d'altra manera resulta excessivament sotmesa al règim de fluctuacions de les subvencions, difícil de preveure a mig i llarg termini.

El principal repte actual del conreu ecològic de l'arròs, en zones humides baixes i salines, que no permeten la rotació de conreus, segueix sent el

Algunes dificultats fan que la pagesia encara s'interessi poc per a la conversió de cultius

control de les males herbes. Al passar del cultiu convencional a l'ecològic, el nivell d'infestació d'algunes males herbes (adventícies) és en general baix per l'ús previ d'herbicides. Durant el projecte LIFE de SEO es va experimentar un sistema de control de les adventícies comunament més abundants a base d'una peculiar forma de gestió dels nivells d'aigua per ofegar-les (especialment *Echinochloa*) complementant el control amb el birbat o control manual de les espècies, com la xufa borda la jonca (*Scirpus maritimus*), resistent al control mitjançant la gestió dels nivells de l'aigua.

En un principi, el control d'adventícies mitjançant el control dels nivells d'aigua va funcionar perfec-

01

02

01. L'arròs acabat de segar no es pot emmagatzemar per massa humitat (fermentaria) i ha de ser assecat.

Actualment s'asseca en forns industrials, però el sistema tradicional és estendre'l al sol, en eres de ciment, rajola, etc. ("sequers") i anar remoyent-lo per tal que li pegui bé el sol i li toqui l'aire a tot. Antigament això es feia amb rastells de fusta, manuals. Ara, a Riet Vell es fan rastells grans, arrossegats per un tractor. Si el gruix d'arròs es de d'uns 10-15 centímetres i el tractor és mitjà o petit, el gra no es trenca gaire i es fa més feina que manualment.

Cedida per Riet Vell.

02. Fanguejant després de la sega.
Cedida per Riet Vell.

tament, però al llarg del anys, el control manual de les espècies resistents als nivells d'aigua i molt especialment de *Scirpus maritimus* es va anar fent cada cop mes problemàtic, en part degut a la dificultat de birbar eficientment entre les plantes d'arròs sense deixar-se peus de jonca entremig, que es multipliquen ràpidament per estolons. D'altra banda, a les finques grans afecta molt l'escassetat de mà d'obra legal, per fer un treball feixuc, com birbar jonca, que sols ocupa algunes setmanes a l'any i que vol un mínim de preparació i d'interès en treure els tubercles i rizomes soterrats, aspectes tots ells, difícilment controlables.

Com a conseqüència de tot això, l'espai deixat per les adventícies sensibles a la gestió dels nivells d'aigua l'han anat ocupant progressivament les espècies d'adventícies resistents a aquest mètode, fins a assolir nivells d'infestació que no són econòmicament viables, en grans superfícies, mitjançant control manual.

Actualment, i com conseqüència del que s'ha exposat, Riet Vell S.A. es troba immers en una etapa de replantejament d'estratègies del maneig basades per un costat en la recerca de condicionaments vitals de diverses espècies d'adventícies (especialment *Scirpus maritimus*), i d'altra banda basada en les possibilitats de control mitjançant diverses estratègies de control mecànic, abans de la sembra i posteriorment a la sega, fins i tot amb ormeigs de nou disseny. També es contempla en un futur proper fer assaigs de plantació mecànica en fileres, per permetre després un control mecànic entre elles al llarg del cicle de cultiu. Com a resultat de les experiències dels darrers anys, que resulten impossibles de resumir en un article com aquest, creiem que —agronòmicament parlant— el pitjor ja ha passat i que en el propers anys acabarem de posar a punt noves estratègies de conreu que ens permetran anar netejant progressivament els camps d'adventícies i mantenir-los amb nivells d'infestació baixos, compatibles amb una bona rendibilitat econòmica. □

-----
* Per a més referències podeu consultar el número 4 d'Agrocultura (primavera del 2000) on es publicà un article titulat "Innovacions en el conreu d'arròs ecològic a l'Ebre". També és consultable a través del web www.associaciolera.org/agrocultura.

Antoni Canicio és director tècnic de Riet Vell S.A.

El projecte ORPESA fomentarà la formació en producció ecològica dels arrossaires

Gràcies al projecte europeu Orpesa, institucions de França, Holanda, Portugal, Itàlia i Catalunya han desenvolupat materials docents per a poder formar pagesos, joves estudiants, tècnics i enginyers agrònoms en el cultiu ecològic d'arròs. Aquests materials es començaran a provar ara en cursos amb diferents grups pilot, el primer dels quals s'ha fet a la zona de La Camarga, a França, aquest gener passat. L'objectiu del projecte és poder mantenir el cultiu de l'arròs en zones humides, on representa un valor afegit per a les aus migratòries que hi fan parada. Al mateix temps, l'aval de producte orgànic és un segell de qualitat que pot ajudar a superar l'amenaça de l'entrada al mercat de producte procedent de països asiàtics a un preu més econòmic. Al Delta de l'Ebre, el projecte està impulsat pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca i la seva Escola de Capacitació Agrària d'Ampostà, l'empresa productora i comercialitzadora d'arròs Riet Vell, S.A. i el seu soci majoritari: la Societat Espanyola d'Ornitologia. En aquesta zona, els primers cursos amb grups pilots començaran el mes de juny i seran gratuïts. El curs per a pagesos està pensat per a arrossaires que es plantegin la conversió a la producció ecològica, o bé per a productors que ja tinguin la finca certificada i vulguin incorporar l'arròs entre els seus cultius. Al curs per a estudiants hi poden assistir els que estiguin cursant algun grau superior i vulguin incloure'l com a optativa, i finalment, el curs per a tècnics està adreçat a diplomats i llicenciats en agronomia. Els interessats poden adreçar-se al tel. 654 639 006, de l'Escola de Capacitació Agrària d'Ampostà.

Redacció